

Domači prijatelji

Pazite
na
naslov!

„GRAMOFON“

Centrala za splošno gramofonijo
A. RASBERGER, LJUBLJANA

(v palači Pokojninskega zavoda)

Miklošičeva cesta štev. 34

(v neposredni bližini glavnega kolodvora)

priporoča svojo bogato zalogo samo
prvovrstnih gramofonov in električno
posnetih gramofonskih plošč.

Specialna trgovina.

Samo preizkušeno, kvalitetno blago. —
Kataloge aparatov in sezname plošč pošiljamo interesentom zastonj.

Lastna delavnica za mehaniko in popravilo vseh vrst gramofonov in drugih aparatov.

SALDA-KONTE
ŠTRACE — JOURNALE
ŠOLSKE ZVEZKE — MAPE
KNJIŽICE ZA ODJEMALCE
RISALNE BLOKE
ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH

**KNJIGOVEZNICA
K. T. D.**

V LJUBLJANI

KOPITARJEVA ULICA ŠTEV. 6
(II. NADSTROPJE)

„PROJA“ terpentinska krema daje usnju lep blesk ter ohranjuje usnje.

Kdor varčuje, uporablja edino „PROJA“ terpentinsko kremo!

Backin

Dr. Oetkerjev:
pecilni prašek,
vaniljev sladkor,
puding, kreme in
šartlji so najboljši!

Nova izdaja!
„Šolska knjiga“ (v
nemškem jeziku)
cena Din 15.—.

Dr. Oetkerjevi recepti:
Izdaja „P“, gratis,
„F“, ilustrirane
receptne knjige
(v nemškem jeziku),
ki jih dobivate pri
Vašem trgovcu, če
pa ne, pa direktno
pri

Dr. A. OETKER,
d. z o. z., Maribor
Priložite Din 5.— v
znamkah.

Naročnina za reviji «Domači prijatelj» in «Naš obzor» je Din 60.—, polletno Din 31.—, četrletno Din 17.—. Naročnina samo za «Domačega prijatelja» je letno Din 40.—, polletno pa Din 21.—. Ameriški naročniki naj pošljejo v priporočenem pismu 2 dolarja. Posamezna številka stane Din 7.—. Izdajata konzorcija revij «Domači prijatelj» in «Naš obzor».

Odgovorna za izdajateljstvo in upravo Rija Podkrajšek, za uredništvo urednik Emil Podkrajšek.
Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani (predstavnik Miroslav Ambrožič) — vsi v Ljubljani.

Uredništvo in uprava sta v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 13, pritl.

Vse one čitatelje, ki še niso poravnali naročnine, prosimo, da nam po položnici, ki smo jo že večkrat priložili, takoj nakažejo za obe reviji Din 60.—. One, ki plačujejo četrletno, prosimo, da nakažejo drugi obrok Din 17.—. Kdor ne namerava naročiti, ta naj na ovitek zapiše: «Ne naročim!» in vse številke tekom treh dni vrne pismonoši, sicer je dolžan plačati naročnino. Vse naše cenjene naročnike pa prosimo, da pokažejo naši reviji svojim prijateljem in znancem in nam sporoče njih naslove, da jim bomo poslali oba lista na vpogled.

Vsebina 5. številke „Domačega prijatelja“.

France Kobler: Revolucija. — H. J. Magog: Tekmec. — Iz Mažuraničevega «Lišca»: Gnezdo. — Ksaver Meško: Modrooki. — Mirko Kragelj: Kadar spal bom... — Prof. Saša Šantel: Maksim Gaspari. — Ost: Moj Pariz. — H: Danilo Majaron — prvi častni doktor v Ljubljani. — Frédéric Mauzens: Živa blagajna. (Iz francoščine prevedel dr. A. Debeljak.) — Velesejem. — Sanje, razlaganje sanj in prorokovanje. — Gramofonski kotiček. — Praktični nasveti.

Vsebina 5. številke „Našega obzora“.

Ivan Zorec: Potniki. — N. K.: V borbi za zlato. — M. K.: Zgodba o opici. — D. J. Jesen: Cesar Caligula in njegovi ladji, potopljene v jezeru Nemi. — V. F.: Totemski stebri v britanski Kolumbiji. — Saharska tla. — Dr. Ivan Lah: Milanu Puglju v spomin. — Radio. — Akad. slikar E. Justin: Orig. lesorez. — Za kratek čas.

Naslovna stran „Breda“ (akvarel) je delo akad. slikarja M. Gasparija.

Ako želite zdravo in dobro kavo, uporabljajte vedno

**KOLINSKO
CIKORIJO**

izboren pridatek
za kavo!

Tvornica kemičnih in farmacevtskih preparatov

Ph. Mr. J. Kolař, Ljubljana VII.

Priporoča cenjenemu občinstvu:

Perhydrine zobno pasto in Perhydrine zobno vodo za negovanje zob.

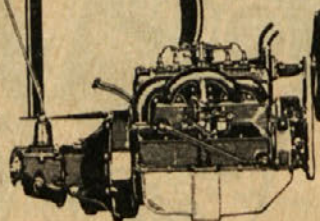
L. Mikuš, Ljubljana

Mestni trg števil. 15

DEŽNIKI

Na malo! Ustanovljeno leta 1839. Na veliko!

FORD

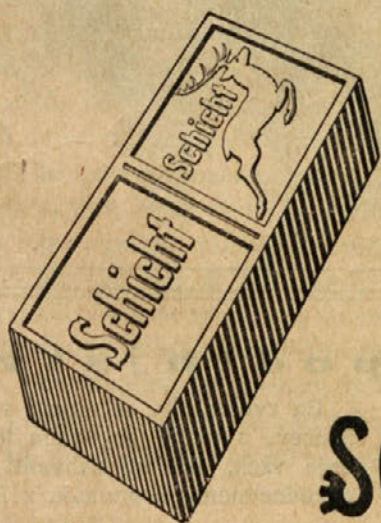
**American
Motors Ltd.
LJUBLJANA**

Dunajska cesta 9

Telefon 24-77 Telegrami: Amot

Lepa Črnogorka

ceni lepo perilo
in skrbi, da bo
dolgo trajno in
se vedno blešča-
lo od snage. Ona
radi tega rabi le

SCHICHTOVO MILO

Žene in dekleta, ki imajo opravka pri gospodinjstvu, ali ki so drugače zaposlene, morajo svojo polt in roke še vestneje negovati z Elido, ako hočejo, da si ohranijo svojo ljubkost in dražest.

MILO ELIDA FAVORIT je voljno in čisto ter se močno in mehko peni. Parfumirano je skozi in skozi. **ELIDA CREME DE CHAQUE HEURE** za vsak čas podnevi. Po svoji edinstveni sestavi in blagodejnem učinku ščiti kožo pred škodljivimi vplivi. Preprečuje nelepo rdečico in raskavost. Naredi polt nežno kot žamet in ji dá alabastrovo barvo.

ELIDA CREME DE NUIT (Goldcream) za uporabo ponoči — naredi kožo mehko in prožno.

Solnce gospodinjstva.

Povsod v hiši se vidijo njene nežne roke. Red in snažnost prihaja od nje. Ako ne dopuščajo sredstva, da bi imela služkinjo, se morata mati in hči lotiti vseh poslov v gospodinjstvu.

Da zvečer, ko se pojavi v krogu prijateljev in znancev, s svojo negovano lepoto vzbuja občudovanje vseh, se ima zahvaliti skrivnosti — to je vsakodnevemu negovanju z Elido.

Proizvode Elida dobite v vseh trgovinah, katere jih imajo v izložbi.

MILO ELIDA FAVORIT.

DOMAČI PRIJATELJ

ILUSTRIRANA DRUŽINSKA REVIIJA

LETO III.

M A J 1929.

ŠTEV. 5.

France Kobler:

Revolucija

ospod Krištof Cedilnik, državni uradnik druge kategorije tretje stopnje, se je globoko oddehnil in pričel pospravljati svojo pisalno mizo. Ura je z resnim, uradnim glasom odbila dve in gospodje so odhajali h kosilu. Gospod Cedilnik je obesil svoj uradni suknjič v omaro, si oblekel civilnega, spodobno pozdravil šefa pisarnice in zadovoljno mežikaje stopil na cesto. Dobre volje je bil danes gospod Cedilnik, samozavesten njegov korak. Pa kdo bi se čudil, saj mu je dal to samozavest občutek uradne moči, dva važna, prevažna akta, ki jih je bil rešil v predpisanih šestih urah. In to ni kar tako, reševati akte in tako rekoč odločati o usodah sodržavljanov! Prijatelj dragi, ali si že stal kedaj pred pisalno mizo takega gospoda, ki je bil kakor živa zakonska določba ali pravilnik, ali si že kedaj drgetal pred avtoriteto države, utelešeno v strogih očeh tistega, ki sedi za tako pisalno mizo, ti pa stojiš in ga skrivaj prosiš odpuščanja, da si se rodil? Če nisi, ne boš razumel dobre volje in samozavestnega koraka gospoda Cedilnika, danes, ko je prvega v mesecu. No, res je, da včasih država ne zmore in da prvega še ni denarja, seveda ko vsi samo zahtevajo, dajo pa le neradi, ampak danes... in gospod Cedilnik si je potipal prsni žep, kjer je imel v kuverti lepo zloženo plačilo svojega dela za ves mesec naprej! Saj ni bilo mnogo, bogami ni bilo preveč, pa vendar za ves mesec naprej. Le pogledajte ljudi, kako vam hodijo po prvem po ulicah, kar drugače se nosijo, bolj ravno se drže in glasneje govore. Je pač tako, to napravi denar ali uradna moč, kaj šele oboje skupaj!

Tudi gospod Cedilnik se je z umerjenim samozavestnim korakom napotil proti domu.

Nekam ginjen je bil, ko je pomislil na svojo družino, kako bo izročil ženi denar, toliko za stanovanje, toliko za dolg pri trgovcu, za nove čevlje Mihcu. Kar razdelilo se bo, no, Milka naj še počaka za čevlje, mogoče drugi mesec. Ginjen je bil gospod Cedilnik, saj je bil dober soprog in vzoren oče, sam si le malo privoščil. In vendar, danes je prvega, dva važna, prevažna akta sta se mu odvalila od duše in tako prijazno je sijalo pomladansko solnce, da človek kar ne more imeti skrbi. Zato je tudi gospod Cedilnik prijazno pomežikoval, v srcu je čutil nekakšno dobrohotnost celo za one, ki nimajo tako važnih poslov in ne rešujejo aktov kot on.

V takem odpuščajočem premišljevanju si je gredoč ogledoval ljudi in ulice. Pogled mu je obstal na gostilni, kjer je včasih presedel tako prijetne urice. To je bilo nekoč, ko je bil še samec, sam bog ve, da je bil že pozabil, kako prijetno se je sedelo takole za mizo v živahnem razgovoru, brez skrbi, kaj bo s čevlji za Milko in kako se bodo kupila drva. Globoko je zavzdihnil in se ustavil. Dober računar je bil in na mestu je izračunal, da je vino v današnjih časih sicer luksuz, da pa se kar tako brez veselja tudi ne da živeti. Eno četrt ga bo že še premogel, žena doma ga sicer nestrpnost čaka, pa naj malo potrpi in kosilo je itak šele ob treh. Tako se je gospod Cedilnik zaradi tistih dveh prevažnih aktov, zaradi pomladanskega solnca, predvsem pa — o, sploh predvsem zaradi tiste kuverte v prsnem žepu — odločil in vstopil.

Sedel je in naročil. Dobro je sedeti takole za mizo, če ni vedno žene poleg z njenimi skrbmi in Mihca, ki se valja po tleh, in Milke, ki joče. Lepo te postrežejo in brez skrbi sediš. Dobro je, in zakaj bi tudi ne bilo, če človek

ves dan važne akte rešuje. Tako je mislil tudi gospod Cedilnik in dobrohotno nagovoril suhljatega človeka pri sosedni mizi. Kako mu kaj gre? In kupčija? No seveda, vsak ne more biti bankir! Kaj slabo, malo denarja in da še tisto davki požro? Gospod Cedilnik je bil užaljen, užaljen v dno svoje uradniške časti, saj je bil vendar zastopnik državnih potreb in skrbi. Kaj ne ve ta delavec ali kaj je, da potrebuje država denarja za ceste in hiše, za uradnike in invalide? Ali ne ve, da je treba denarja za vojsko, za obrambo domovine? Kaj bi pa takrat rekel ta človek, če bi udaril sovražnik čez mejo, ho, kaj bi pa takrat rekel? Kaaaaj? Da bi ne bilo slabše? na, to je pa že od sile! Prav res so ga razburili taki neumni odgovori, da še vedel ni, kdaj so romale merice na mizo. Pa saj ljudje so neizobraženi, ne vedo, kaj je država in kako bi bilo sicer. Saj vendar ne moremo biti vsi enaki, in on, Cedilnik, razume, da ni vsak za uradnika, če nima izobrazbe. Le poglejte Rusijo, tam, kjer nimajo spoštovanja pred nobeno rečjo več in otroci ne poznajo staršev, ker so državna last, in kjer mož lahko ženo pusti, kadar hoče ali narobel! Kaj je to potemtakem, nič, država in red in zakon? No, in davki, ali morda niso potrebni? Seveda, vsak bi bil rad gospod!

Tako in podobno se je hudoval gospod Cedilnik, v resnici, ogrel se je kakor že davno ne. Pa tudi njegov sosed je mnogo govoril: Kako je bilo v vojni in zakaj je bilo vse to, kako je robotal v francoskih rudnikih, in da ne bo dobro, preden ne bo revolucije. No kaj pa, še tega je treba, revolucija! Brrr! Kak red bi bil to! Kdo pa bi imel še kaj spoštovanja pred oblastjo? In toliko žrtev za prazen nič! Ne, ne, gospod Cedilnik odklanja revolucijo, on je za red. Nič ne reče, marsikaj bi se že moralo malo olajšati, nekaj več prostosti v uradu ali v svetem zakonu, nič ne reče, ampak bo že tako bolj prav.

V takih razmišljanjih in poštenem ogorčenju državljana, ki vestno izpolnjuje svoje dolžnosti, mu je mineval čas in so se praznile čaše. Prijazno pomladansko solnce se je bilo že vleglo k počitku, ko je gospod Cedilnik s precej nesigurnim korakom in z nejasnimi mislimi stopil zopet na cesto. Res je, kar je rekel delavec, da je uradnik vsega spoštovanja vreden

človek. Pa utegne biti menda tudi res, da bi bilo treba več poguma, včasih zahtevati, ne samo prositi. Da bi bilo dobro nekaj ljudi pobesiti, je rekel obrtnik, to je tudi res. Samo kdo, kdo...? Misli so se mu nekam čudno zamotale in mrmraje je kolovratil domov. Šele pri vežnih vratih se je zavedel svojega greha, pozno je bilo že, in žena je zastonj čakala s kosilom. In denar, moj bog, kaj bo sedaj s čevlji za Mihca! Kako se je moglo zgoditi? Sram ga je bilo in pokesal se je svoje lahkomišljenosti. No seveda, tisti delavec, to je tako, če se človek razgovarja z revolucionarji!

Stopil je v sobo s staromodnim pohištvom in nesigurno, ponižno pozdravil. Otroci so že spali, le žena ga je pričakovala z rdečim obrazom in z iskrecimi se očmi. On, ki je prišel v dno duše skesan in poln dobrih sklepov, ki je občutil svojo lahkomišljenost kot sramoto, je moral poslušati celo vrsto hudih očitkov. Kdaj da se hodi domov h kosilu in kako se zapravlja denar, ko ga za najpotrebnejše ni. Ona da se muči ves božji dan, da preredi otroke in jih oblači, on pa zapravlja, in še bog ve s kom.

V tistem samem hipu se je gospod Cedilnik zavedel vse svoje mizerije. Kakor blisk je šlo mimo njega vse njegovo borno, neveselo življenje, strogi zakon revščine, njegova brezpomembnost in praznота vseh nerešenih aktov. Življenje je šlo tam daleč nekje mimo njega, on pa je stal zunaj in ga je komaj zaslutil. In tisti hip se je zgodilo nekaj čudnega, nerazumljivega, česar si pozneje ni nikoli mogel razložiti. Gospod Cedilnik je doživel revolucijo! Vse v njem se je uprlo, njegova pijana roka je zamahnila in udarila ženo preko obraza, potem pa je odšel v spalnico in kmalu zasmrčal.

Drugo jutro je bilo vreme pusto in pusto je bilo tud gospodu Cedilniku. Slabe volje je bil na potu v pisarno in od sramu je zardel, ko je stopil mimo revolucionarne gostilne. Šele ko je točno ob osmih zjutraj oblekel svoj uradni suknjič, se mu je povrnil mir in obšla ga je zadovoljnost. Sedel je za pisalno mizo, kjer sta čakala nanj dva nova važna, prevažna akta.

**Pokažite naši reviji
znancem in prijateljem!**

Gospod Horticole je nenadoma stisnil roke svoje žene, rekoč:

— Poglej ga, svojega Pagèsa!

In s komaj vidnim gibom z glavo ji je pokazal gospoda, ki je nekaj korakov pred njima izstopal iz avtomobila. Zdelo se mu je, da je to njegovi ženi neprijetno, vsaj tako je čital na njenem obrazu.

— Saj je rès, je dejala z rezkim glasom. Dela se pa, kakor bi naju ne videl.

To je bilo točno, kajti oseba, ki je bila vzbudila radovednost gospoda in gospe Horticole, je šla ponosno mimo, ne da bi ju bila pogledala.

Onadva sta pa tudi obrnila glavo na drugo stran. Ko je bil Pagès že nekaj korakov naprej, ga je soprog začel gledati prvi. V pogledu se mu je čitala razdraženost in zavist.

— Še vedno je mlad, eleganten in bogat, je vzdihnil. Res, ta človek je imel srečo.

— Vse, samo enega ni imel, je mehko odgovorila gospa Horticole. In za to bi bil pa morda rad dal vse ostalo.

— Prepričan sem, da bi se ne bil odrekel ničemu ... sicer pa, ali ti je žal? ...

*

Ponosen in nemiren je postal, ko mu je njegova žena takrat kmalu po poroki pripovedovala o nekem romantičnem dogodku izza časa, ko je bila še dekle. Pripovedovala mu je to sama, morda iz nedolžne poštenosti ali pa iz hudomušnosti, kdo pač ve, kakšne globlje vzroke imajo ženske? Pravila mu je, da bi bila lahko postala soproga bogatega gospoda Pagèsa, a ga je zavrnila. Ves nesrečen se je zato stalno naselil v inozemstvu, ker ni mogel prenehati, da je njena lepota v rokah drugega.

Bila je takrat res lepa, saj je bila še danes, po toliko letih.

Rada se je ponašala s to zgodbo pred svojim soprogom, češ, lahko bi živela v vsem razkošju, ki ga le more nuditi svet, v oboževanju pa tudi, saj jo je Pagès naravnost blazno ljubil.

Naravno, da gospodu Horticolu ta zgodba, ki jo je bil že večkrat slišal, ni bila prav nič všeč. Začel je slednjič preklinjati in sovražiti tega tekmeča, čeprav je bil on zmagaalec. Vendar jih je zaradi njega moral večkrat doma slišati

in k temu molčati, kajti v bogastvu se daleko ni mogel meriti z Pagèsom.

Dokler pa je ta živel v inozemstvu, se gospod Horticole ni dosti zmenil zanj. Toda sedaj se je vrnil.

— Katastrofa! si je mislil soprog. Njegova žena, ki je bila komaj prekoračila trideseto leto, je ostala vitka in mlada, imela je velike črne oči, ki so zahtevale od sanj vse, kar ji ni dajalo življenje.

Ali se bo še vedno upirala nekdanjemu oboževalcu? To je bilo vprašanje, ki je soprogu stalno lebdelo pred očmi. Ljubosumnost se je naenkrat pojavila v njegovem srcu in ga začela silno mučiti.

Vendar je pa skušala gospa Horticole pomiriti bojazen svojega soproga.

— To je prebedasto, da se je vrnil, je dejala. Sicer pa, kaj zato. Stvar je že zdavnaj pozabljena. On po toliko letih ne misli več name in me tudi ne bo več spoznal.

— Bo te spoznal, ker si vedno ista, je ugovarjal soprog.

— In če me tudi spozna, bo vsaj imel toliko diskrecije, da bo kazal nasprotno, je odločno dejala soproga.

Toda ljubosumnost soprogu ni dala miru. Dejal si je, da je javno mnenje mnogo manj diskretno, in pomislil, kaj vse govore hudobni jeziki. Ker mu pa nihče ni nikoli kaj rekel, se mu je zdelo, da se vse na tihem norčuje iz njega.

— O, če bi mogel tega človeka zadaviti, si je neštetokrat potihoma dejal. Toda teh morilnih misli ni nikoli zaupal svoji ženi.

*

— Ali še ne veš novice? Tvoj ljubimec se je sam končal.

Čisto mirno je povedal gospod Horticole to svoji ženi, a v tonu le ni mogel skriti svoje tajne zadovoljnosti. Ona pa je bila mnogo manj začudena, kakor je pričakoval. Zdelo se mu je celo, da je z nekim olajšanjem sprejela novico o smrti tistega, ki jo je tako zelo ljubil.

— Žalosten konec, je dejala. Ali je znano, zakaj se je usmrtil?

— Denarno je bil uničen, je zmagoslavno odgovoril gospod Horticole. Zadnji čas je napravil pogubne transakcije z vrednostnimi papirji,

tako da je začel izdajati nekrite čeke s svojim podpisom. Kupil sem nekatere in sem ga naznanil. Vsak drug bi se mi bil smilil, toda tega človeka sem sovražil!

Tu je gospa Horticole preplašeno poskočila in vzkliknila:

— Ti si storil to? Ti si ga gnal v obup? ... Zaradi mene ...

— Da! Kajti ti si ga preveč obžalovala in mi ga preveč očitala. Bil sem ljubosumen!

Soproga se je zgrudila v naslanjač in dejala tiho z obupnim glasom:

— Torej sem morilka jaz! Vse, kar sem ti kdaj pravila o Pagèsu, ni res. Vse sem si bila izmislila. On me ni nikoli ljubil in me tudi nikoli ni prosil za roko.

— Za božjo voljo, zakaj si si pa izmislila to povest? je zajeceljal Horticole uničen.

Globoko kot zločinec je sklonila glavo, rekoč:

— Tega ne moreš razumeti ... So ženske na svetu, ki živijo od romanov. Jaz sem se zadovoljila s tem, da sem si izmislila enega ... tegale ... Ti si pa iz njega napravil dramo ...

Iz Mažuraničevega «Lišča»:

Gnezdo

O vraie et lamentable image de la vie!
Lamartine, Jocelyn.

Naše dvorišče je bilo ograjeno s kamenim zidom. V tem zidu se je vgnedila ptičica.

Vhod v gnezdo je bil z vnanje strani zida, ker je pa bila v zidu razpoka, smo — z naše strani. — skozi to razpoko lahko opazovali vse, kar se je v gnezdu godilo.

Ptičic s tem nismo motili.

Kakšno veselje je bilo — nam otrokom — opazovati, kako samica sedi, potem kako pri naša mladičem hrane, kako jih pita, napaja in snaži ... Po cele ure smo tako gledali.

Neki dan pa priteče k meni mala sestra z jokom, češ da je kača v gnezdu.

«In ptičke?»

«Pojedla jih je kača.»

— — — — —
Poznam siromašno vdovico, tudi ta je imela polno hišo otrok ...

In kdo je zdaj v hiši? Advokat!

Kadar to vdovico vidim, mi pride vselej tista uboga ptičica na misel ...

Lastovice

The smallest worm will turn, being trodden on;
And doves will peck, in safeguard of their brood.

Shakespeare, Third part of King Henry VI.

Ko so se na spomlad leta 1883. lastovice v Celovec vrnile, so našle v svojem gnezdu na hranilničnem poslopju — vrabca. Vsiljivec nikakor ni hotel iz gnezda.

Lastovice so odletele. Čez nekaj časa se jih je vrnila cela jata, vsaka pa je prinesla v svojem kljunu košček blata. Vpričo množice ljudi so zazidale vrabca v rešenem gnezdu.

Videl sem to gnezdo v celovškem muzeju. Vrabcu gleda iz gnezda samo kljun, — hotel ga je v smrtni borbi preključati.

«Tako delajo lastovice na Slovenskem», sem si mislil, ko sem gledal to gnezdo, — a kaj store bratje Slovenci, kadar se jim kdo v hišo vsede? — Prav tisto, kar Hrvati: prineso mu še otep slame, da na mehkem leži.

Prev. I. P.

Ksaver Meško:

Modrooki

Ko pred menoj vse krasne vzcveto
spominčice tvojih modrih oči,
vse moje srce je svečan oltar,
in misel slednja v njem je daritev,
in slednja želja goreča molitev:
Naj vedno iz tvojih deviških oči
cveti in dehti ta opojni čar,
nikdar jih naj življenja vihar
ne zatemni s solzami, z boljo,
odseva iz njih vse življenje naj
nedolžnosti raj in nebo!

Mirko Kragelj:

Kadar spal bom ...

Kadar spal bom v tihi jami,
rož, dekle, na grob položi!
Rožam svojo bol iztoži!
A z besedo — me ne dramí!
Skozi zemljo bo vonjave
roža tvoja mi puhtela
in mi v vonju razodela
tvojega srca pozdrave.
Ko pa roža zopet zvane,
v svoja nedrija jo spravi!
Da izpil sem sok vonjavi,
ti razcveta razodene ...

Maksim Gaspari

Rad pišem o njem, slikarju-poetu, saj me veže nanj spomin na ona tako nadobudna leta dunajske «Vesne». Precej se je že zavrtilo od tedaj kolo časa. Marsikatera veja je že zrastle v tem razdobju na deblu slovenske umetnosti. Mnogo jih je pognalo bohotno listje, a mnogo se jih je tudi posušilo... Gasparijeva veja pa je ostala zdrava vso to dolgo dobo, in zdi se mi, da je postala

Gasparija, Birollo, Klemenčiča, Peruzzija, Smrekarja in A. Gabra, izmed Hrvatov pa Meštrovića in Kerdića. Nikdar pozneje nisem v družbi likovnih umetnikov doživel več takšne harmonije, kakršna je vladala nekaj časa med člani «Vesne». Morda je bila temu vzrok daljava, ki nas je ločila od domovine in ki nam jo je dala gledati v najidealnejši luči?

Gotovo je ta daljava pripomogla k romantičnemu razpoloženju, ki je vladalo med člani in ki je vsebovalo med drugim tudi program pristne slovenske umetnosti. Morda je k temu pripomogel tudi takratni nacionalni pokret med slovenskim dijaštvom in slična stremjenja med drugimi slovanskimi dijaki na dunajskih umetniških šolah. Ni mi na tem, da bi iskal vzroka temu pojavu, vem pa, da je bil že takrat mladi akademik Gaspari poleg njegovega prijatelja Birolle med nami glavni propagator ideje o narodni umetnosti.

To ni čudno, če pomislimo, da sta oba prišla iz krajev, v katerih je pristni slovenski tip kmetijskega življenja morda še najbolj ohranjen: Birolla iz Škofje Loke, Gaspari iz Kamnika.

Opisano stremjenje, ustvariti Slovencem novo, za res tipično slovensko umetnost, ni bilo naučeno v šolah niti je bilo kopirano, temveč ga je smatrati za nekako reakcijo proti suhoparnemu akademizmu, ki vzbujal kakor takrat še danes v mnogih dijakih nasprotstvo do prepričanja, katero mu izkuša vcepiti učitelj, a tudi za reakcijo proti kopiranju modnih struj, ki je bilo že takrat in je danes še posebno vabljivo za mladega studijozusa v tujem velenestu.

A le prekratko je trajala doba skupnega kovanja načrtov v «Vesni». Napočil je čas, ko se je bilo treba vrniti v domovino. Skromne študijske podpore so prenehale in odpadal je iz «Vesne» član za članom, dokler ni društvo usahnilo. S propadom «Vesne» je propadlo tudi mnogo idealno zamišljenih načrtov. Začela se je borba za zaslužek, za naročila, nameščenja, in bivši Vesnani so se razkropili na vse vetrove. Tudi sen o slovenski umetnosti se je razblinil pri večini bivših članov — a Gaspari je ostal tej ideji dosledno zvest.

To pa ni bilo tako lahko. Kajti v domovini je drugače, kakor si to misli mladi dijak v tujem mestu. Pri nas moraš pokazati občinstvu najnovejše dunajsko blago, če hočeš imponirati, — kakor trgovec. Ko poželiš umetnostnemu ljubitelju — teh je bilo včasih bore malo — svoje izdelke z označko «Made in Slovenia», se dobremu Slovincu namrdne nos, češ, Nemci, Angleži in Francozi tako ne slikajo. In ti pridejo umetnostni zgodovinarji, s svojimi dobami, stili in strujami, pa te vprašajo, s kakšno pravico slikaš drugače kakor je zapisano. V njih bukvah pa je bilo takrat napisano, da vlada plein air — danes mu pravijo impresionizem. Monakovo je dekretiralo slikanje z lopatico ter proglasilo risbo kot staromodno in postransko zadevo. «Barve, barve!» je šlo od ust do ust. Ni čuda, da se je oprijelo tega vabljivega gesla mnogo mladih umetnikov, ki bi jih bil izdajal nedostatek risbe in ki se je v samih barvah mogel izživeti brez strahu, da bi vsak lajik opazil napake v anatomske in detajle. Razstave s svojimi pestrimi slikami velikega formata so obsenčile vsako skrbno zarisano sliko vestnega iskalca forme.

Vendar Gasparija zunanji in barvnodekorativni efekt take slikarje ni premotil. Začrtal si je svojo pot, ki je bila včasih trnjeva, kakor je bila Smrekarjeva in še

M. Gaspari: «Zima» (risba).

samo še bolj košata in lepša, vendar enako zelena in mlada kakor je bila pred 26 leti.

Ne gre mi iz spomina mala društvena sobica, ki smo jo bili najeli za «Vesno», društvo jugoslovenskih dijakov na dunajskih umetniških šolah. Na dvorišču stare hiše v stranski ulici Tongasse v 3. okraju je bilo to skromno shajališče mladih slovenskih in hrvaških slikarjev in kiparjev. Dolga miza, nekaj stolov in društvena omara so tvorile edini mobilijar te sobice, ki bi bila ostala pusta in dolgočasna, da je ni opremil Gaspari z dobro uspelimi karikaturami vseh glavnih časov «Vesne». Tako se nam je bila ta sobica priljubila in imeli smo v njej pogosto sestanke, v katerih smo se navduševali za procvit naše umetnosti. Društvo je šlo takrat do dvajset članov, med katerimi naj imenujem izmed Slovencev

M. Gaspari: Čez polje z babico (olje).

drugih katera, prepričan, da bo vendar končno zmagal v znamenju slovenske umetnosti.

In je zmagal. Ne verjameš? Potem vprašaj narod. Vprašuj po slovenskih vaseh križem domovine in izvedel boš, da ni med slovenskimi umetniki nihče tako popularen, kakor je Gaspari. Narod pozna druge po imenu, njega pa po delih. Po njegovih neštetihi slikah, ki so v reprodukcijah prišle že v sleherno slovensko kočjo in ki so se udomačile kakor narodna pesem.

Kakor narodne pesmice so njegove slike, brez fraze, brez skrivanja, brez nerazumljivih misli, vsakomur pristopne, vsakogar razveseljujoč, kdor zna gledati narodno življenje z nepokvarjeno dušo. Kakor narodne pesmice so, zdaj živahne in vesele, zdaj zopet otožne, a vedno pester. Gaspari nam je ustvaril z njimi nekaj čisto novega, česar prej nismo videli. Vendar nam je vsem bilo od nekdanj znano, kar je naslikal. Tako samo ob sebi umljivo nam je bilo, da vidimo naše fante in naša dekleta v nošah, ki jih tako ljubimo in ki kažejo tudi drugim narodom, da nismo samo Slovenci, ampak tudi Slovani.

Seveda je tudi Gaspari, kakor večina slovenskih umetnikov, pretrpel v borbi za obstanek marsikatero bridko razočaranje. Le redko se je mogel z vso dušo posvetiti takemu delu, ki mu je bilo res všeč. Moral je sprejemati vsakovrstna dela po naročilih, ki so se oddaljevala od njegovega programa. Seveda to ne more zmanjšati njegove veljave. Krivično bi bilo soditi umetnika po delih, ki jih ni delal po lastnem nagibu in ki jih sam ne smatra za uspele.

Maksim Gaspari se je rodil leta 1883. v Selščku pri Cerknici. Oče je bil rodod iz Furlanije, vzgajala pa ga je mati — Slovenka — Meniševka. Ze otroka ga je vadila

v risanju. Ko je končal osnovno šolo, mu je umrla, a teta ga je pripeljala v Ljubljano, kjer je obiskoval realko. Sredstva žal niso pripuščala, da bi bil končal svoje studije, zato ni kazalo drugače, kakor da ga je dala teta v trgovino, in sicer v Kamnik, kjer naj bi se Maks — tako so ga klicali doma — izučil za poštertega prodajalca. Toda risarska žila mlademu Maksu ni dala miru in kmalu ga je izvohal znani živinozdravnik in etnograf Josip M. Sadnikar, ki je spoznal v Maksu izreden dar za umetnost. Tak fant mora v šolo, si je mislil, in ga je spravil v ljubljansko obrtno šolo, ki je nudila prvo umetnostno vzgojo že tako velikemu številu slovenskih umetnikov. Leta 1903. se je odpravil Gaspari kot absolvent prof. Veselove šole na dunajski grafični zavod, a že naslednje leto se je vpisal na ondodni akademiji pri priznanem slikarju profesorju Bacherju. Gmotne razmere so ga prisilile, da je po dveh letih v družbi prijatelja Smrekarja odšel v Monakovo, takratno umetniško Meko, kjer so ga posebno zanimali bavarski narodni motivi v Nacionalnem muzeju. Tu je Gaspari predvsem razvil svoje zanimanje za ornamentiko. Ko se je nato vrnil v domovino, je bil poln najlepših načrtov, ki jih pa ni mogel udelejeviti, ker je bil že sredi boja za obstanek. Zopet mu je priskočil na pomoč njegov dobrotnik in prijatelj Sadnikar, ki mu je pripravil v Kamniku atelje. A on mu ni bil samo prijatelj, ampak tudi učitelj in svetovalec, k čemur je pripomogla njegova vsestranska umetniška izobrazba in neverjetna in splošno znana tehnična spretnost.

V Kamniku je Gaspari slikal po naravi, nabiral narodne motive, restavriral več starinskih slik, risal ilustracije, diplome in karikature.

Pozneje se je Gaspari stalno naselil v Ljubljani, kjer je deloval nekaj časa tudi kot učitelj risanja na realni gimnaziji. Udeležil se je skoraj vseh slovenskih razstav in narisal nešteto risb in slik, ki so našle svojo pot v privatno last ali pa so se razširile po tisku kot ilustracije, privatno last ali pa so se razširile po tisku kot ilu-

M. Gaspari: Vinjeta (risba).

stracije, plakati in razglednice v vse kraje Slovenije in tudi izven nje.

Pred plebiscitno dobo se je Gaspari mudil dalje časa na Koroškem, kjer je bil edini slovenski slikar, ki je s svojimi propagandnimi slikami pariral delo celega krdele nemških slikarjev. Da ni bilo takrat mogoče mobilizirati več naših slikarjev v korist plebiscita, je tudi žalosten dokument iz tedanje dobe slovenskega polovičarstva...

Kakor že omenjeno, si je Gaspari ustvaril v svojih delih svoj — če smemo uporabiti ta tolikokrat zlorabljeni izraz — stil, ki je naravni izraz njegove samobitnosti. Njegov izraziti «rokopis», po katerem spoznaš na prvi pogled vsako njegovo risbo, je zunanji znak te njegove individualnosti.

Za nikogar ni tako težko postavljati pravila in zakone kakor za umetnika. Saj preti vedno nevarnost, da mu z njimi omejiš svobodni polet. Pravila sme in mora postavljati — a le do gotove meje — šola, ki mu mora podajati splošno veljavne nauke slikarske abecede, pozneje pa mora biti vsakomur dovoljeno, da hodi svojo pot in da se razvije svobodno v smeri svojih individualnih sposobnosti. Pri nas je bila ta svoboda in je tudi danes še zelo omejena. S tem, da je umetnostna kritika bila pod sugestijo naših sicer močnih pleinairistov, ki jim nikakor nočem kratiti velikih zaslug za splošni razvoj slovenske umetnosti — je morda nehotе zadrževala v razvoju nove slikarje, ki jim je narekoval talent popolnoma drugačen način dela. Talenti Gasparija kakor tudi njegovih ožjih drugov Smrekarja in Birolle so se

M. Gaspari: Skica za «Pri zibelki».

*Škrjanček zakrožil bo v jasno nebo,
v zelenju in cvetju bo vse, kakor zdaj,
v ljubezni in petju mineval bo maj,
a jaz bom pozabljen pod črno zemljo.*

*Če videla morda boš sliko mojo,
škrjančka pozovi iz modrih višav,
na grob naj ponese mi zadnji pozdrav
od Tebe le eno, edino solzô...*

M. Gaspari: maj 1907.

izražali posebno v tem, da so ti slikarji pokazali sposobnost risanja in slikanja po spominu, t. j. brez modela. Ali bi ne bilo naravno, da bi uvidevna kritika podčrtavala prav to znamenito svojstvo teh umetnikov? To je drago ceno svojstvo, ki se ne da priučiti, ker mora biti prirojeno. Pri Gaspariju se je kazala ta sposobnost že pri prvih nastopih za časa «Vesne» s presenetljivo spretnostjo v risanju karikatur po spominu. Njegovo sposobnost v tem žanru so spoznali vsi uredniki naših humorističnih listov od «Ježa» naprej, ki brez Gasparijeve pomoči niso mogli izhajati. Tragika naše maloštevilnosti je sicer ustavila vsako tako podjetje po kratkem življenju in je tudi bila vzrok, da nobeno tako podjetje ni moglo podpirati sodelavcev s takimi honorarji, da bi se bili mogli posvetiti svojemu delu z vso vnemo. Vendar so ti listi dali dovolj prilike, da so Slovenci spoznali v Gaspariju tudi dobrega karikista.

Danes stoji Gaspari kot skrben družinski oče v zreli moški dobi sredi svojega razvoja ter je poln še neizvršenih načrtov. Splošna kriza kulturnega dela zadržuje tudi njega od pravega udejstvovanja, a pričakovati smemo, da bo s svojo marljivostjo in energijo premagal tudi to krizo ter da nam ustvari še velika dela, ki jih vidi v duhu pred seboj.

Med reprodukcijami, ki jih priobčuje «Donači prijatelj» v pričujoči številki, opozarjam posebno na «Stu dijo pri zibelki» in na koroške studije, ki kažejo Gasparija tudi kot vestnega risarja pred naravo. Manj znano je, da se naš umetnik bavi tudi s pesništvom. V programu ima izdajo zbirke svojih pesmi, ki jih bo opremil z lastnimi ilustracijami. Vsekakor zanimiva posebnost, ki bo pokazala Gasparija slovenskemu občinstvu v novi luči.

Cvetje v maju.

Zgornja slika:
Rjavina (2532)
s Kredarice ob
solčnem
zahodu.

Spodnji sliki:
Županova
jama pri
Grosupljem,
ki je sedaj
močno ob-
iskovana po
izletnikih.

Leva slika
nam pred-
stavlja „Krst-
ni kamen“,
desna pa
„Spomenik
neznane-
ga vojaka“.

Predica v belokranjski noši.

Levi sliki: Prvotni tip „dečve“.

Spodnje slike: Letošnje meščanske „dečve“.

Dita Parlo, filmska zvezda „Ufe“, v svoji najboljši ulogi v filmu „Tajnost Orienta“.

Prvo solnčenje.

Pomlad na Ljubljani.

Dolores del Río v filmu „Kadar ljubim“.

Sportni obleki za turistiko in lov

!Za sport: Yumper
iz norveškega kasha

Za potovanje: Plašč kashotweed
iz močnega materiala je ravnih oblik.
Bluza: golftrikotin

Pogled s Stola na Zelenico, kjer je bila še konec aprila prav dobra smuka

Eifflov stolp v Parizu.

1.

Nekoč sem že začel tako... Moj Pariz...! Kajti on je moj, vselej bolj, čim večkrat ga objamem. Kdor je počitka in oddiha željan, naj gre v Pariz! Kdor hoče razvedrila, naj gre v Pariz! Kdor hoče tihega mirnega življenja — naj gre v Pariz!... In tisti, čigar želje so pod kontrolo čuječih oči — naj gre v Pariz... Vendar pomni naj: Ni Pariz Babel in ni Pariz tiha vasica pod triglavskim pogorjem... Pariz je najlepša vsota človeške civilizacije — najlepši spomenik, ki so ga postavili ljudje z visokim estetskim čutom.

2.

Prvič sem prišel v Pariz v začetku julija in ostal tam sedem tednov... Benetke so bile za menoj in Milano... Potem tisti najlepši košček Švice... Od Ventimiglie do Valorbe... Pa jo reže vlak in brunda venti — milje, venti — milje... skozi po vsej Švici... Zjutraj nekako se izpremeni vse v francosko... Na to opozarjam! Potem, pasja noga, jo reže vlak brez ritma... kakor da vlečeš

jekleno iglo po železni plošči, zveni zzzzz... en sam zvok — potem — smuk, smuk — Pariz... Z devetdeset kilometri na uro... Potem pa je ljubček tu... Pariz — Gare de Lion.

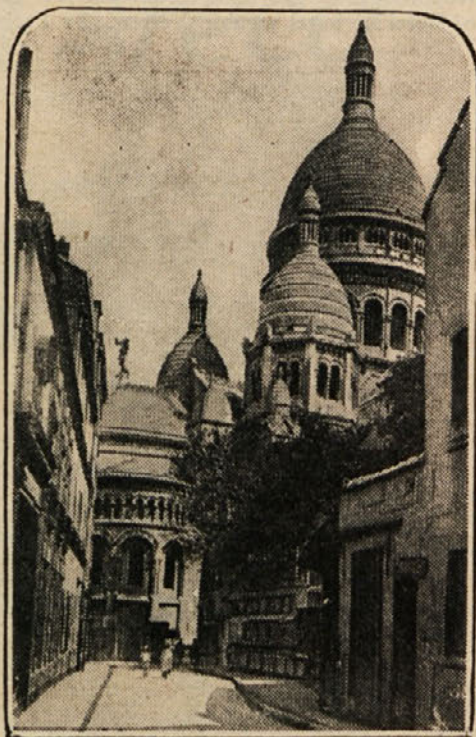
3.

Takrat pred tremi leti, ko sem se prvič družil s Parizom, je bilo njegovo srce izpremenjeno... To se pravi, tik Place de la Concorde, tik Pont Aleksandra — so postavili razstavo... Ta je srce izpremenila. Zdaj, ko stopam pod mrak po istih obrežjih Seine, je vse drugače... To je pravi Pariz! Seina izpremenjena v tisoč luči in je tiha in mirna... Sredi trga obelisk... prenesen — od koga, stoj... od egiptovskega kralja... in ima reliefe, ki govorijo o Ramsesu in Sesostris... Da, tako je... Okrog obelisk dirkajo avtomobili... Ako stisnem oči in gledam v ta dišeči vrvež, se mi zdi, da se suče Place de la Concorde... Velika okrogla ploskev, ki se suče...

4.

To mesto je edinstveno... To, kar človek tu občuti, je težko ohraniti — upirati se je nemogoče... Rim ima svoje, a samo na enem mestu in ob gotovem času... To je: monument katoličanstva na kolonadi pred cerkvijo svetega Petra... o mraku, ko so vidne skoraj že samo konšture... In Moskva ima svoje, čisto posebno, v svetlih lučih zahajajočega solnca z Vorobjevih gor... Pariz pa, ta očara vselej in povsod... o mraku in podnevi, ali v jutrnji zori po prekrskani noči...

Posebno na večer, ko prižigajo na Seini rdeče in vijoličaste luči, ko je v zraku že senca noči... ko vstajajo palazzi bivših vladarjev z vso grandezzo, ko se čuje šumenje tisočero ust in ko se po

Montmartre.

hišah, od katerih že odpada omet, prižigajo luči... Tako je, da mora stopiti Alfred de Musset pred komedijo s svojega podstavka, da pohiti v to prestest in da zasanja Bonaparte iznova svoj veliki sen v to noč, v ta dan, v to sladkobo...

5.

Pa ne samo zato je Pariz lep... Večno lep... Tu gleda povsod, iz vsakega kota, iz vsake špranje umetnost... Iz mostov, starih domov, katedral — o pa tudi v vsakem človeku je... S kočijažem in šoferjem se lahko meni in pogovarja in oni imajo čut... Tu je tisto lahko kipenje — ne, rekel bi počasno prekipevanje... ako bi bil sovražnik, bi rekel — umiranje... In svoboden je tu vsak — zdrava Bastilla, zdrava revolucija — Robespierre in Sant Just, Danton — a tudi Luis XVI., il vive!

6.

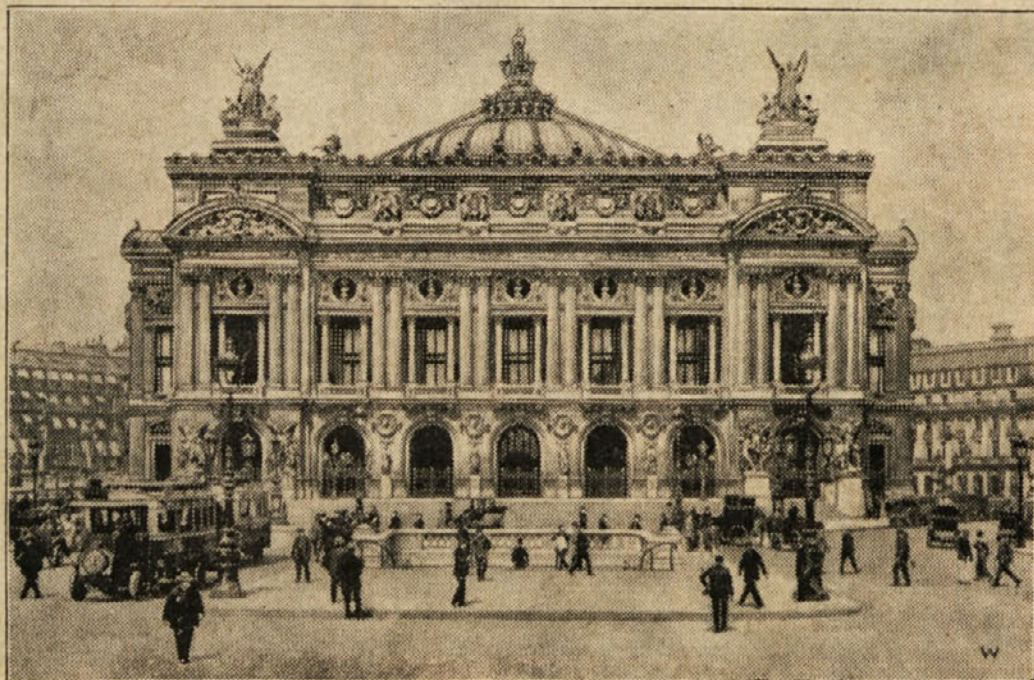
Dnevi teko bliskovito... Zjutraj se zbudim in prvi pogled je preko tisoč streh na katedralo Notredamsko... Rokó bi iztegnil, pa jo dosegem... To katedralo poznam in naklonjena sva si... A dnevi teko... bliskovito... skoraj ne vem, kdaj je noč in kdaj dan...

Ta hotel, kjer stanujem, leži v znamenitem okraju arts et sciences — v Saint Michelu — pod staroslavno Surbonno... V tem okraju je blesk, sreča, blaženost in, kar je največ vredno — veselje... To je posebnost tega okraja — da daje duši čudotvornega eliksirja in da si poreče človek: te ure se ne vrnejo nikoli več...

Moj krčmar je Francoz... Ima prijetno, majhno, malo okroglo ženo... In hčerko ima, ki je bila v Ljubljani... na svatbenem potovanju... «Vous etes le pecheur,» pravi gospa, da sem jaz grešnik — ker pred tremi leti sem jim natrobil o krasotah Ljubljane... «Mais non» — vse je v redu — Ljubljana in vse drugo je prekrasno... Zdaj pa živita novoporočena v Bayonnu... Srečno... Tak je moj hotel... hotel meuble Vetter... v Parizu... (Konec prih.)

Veno Pilon: Montmartre.

Opera v Parizu.

Zdravje in sreča

Mamica in otročiček, vsa čista dehtita žarita svežosti, okusna, oskrbovana. Veselo zdravje se smeje z lestečimi zobmi.

Dnevna gojitev s »Kalodontom« je najsigurnejša pot, da obvarujete lepoto in zdravje Vaših zob.

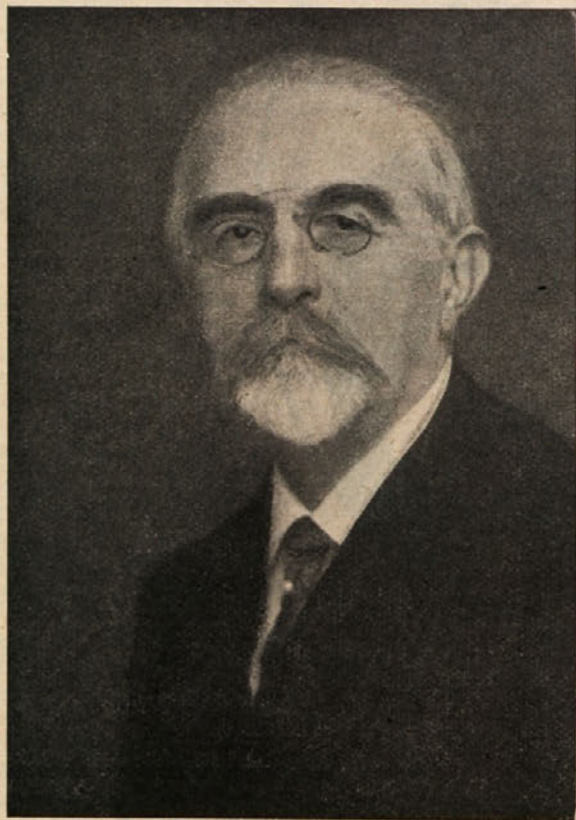
Sarg'ov

KALODONT

H. — Dr. Danilo Majaron — prvi častni doktor v Ljubljani

Dr. Danila Majarona je odlikovala ljubljanska tehnična fakulteta s častjo svojega prvega častnega doktorja. S tem je poudarila velike zasluge delavnega moža, ki stoji že dolga leta na braniku našega vseučilišča.

Dr. Danila Majarona pozna slovenska javnost kot izredno osebnost, kot neumornega borca, kot človeka, ki je mnogo, mnogo več storil kakor je bil dolžan storiti. Doma s kmetov — iz Borovnice — se je izoblikoval v širokem svetu, zlasti na Dunaju. Malo je bilo Slovencev, na katere je gosposki Dunaj — tisto posebno značilno izobraženstvo Dunaja — vplival v toliki meri kakor nanj. Poleg studija pravnih nauk je tam opazoval življenje tistih, ki so bili takrat odločilni za razvoj države in njenih narodnosti. Bil je še po studijah več let stalni dopisnik «Slovenskega Naroda»; pošiljal je stvarne in vso pozornost vzbujajoče članke z Dunaja o vseh perečih vprašanjih. Seznanil se je z vodilnimi politiki, tudi z najvišjo aristokracijo. V l. 1880 do 1890 ni bilo to lahko.

Ko je prišel v Ljubljano, je kot odvetniški pripravnik urejeval več let glavno glasilo naprednih Slovencev, «Slovenski Narod».

Med odvetniki je bil kmalu v prvih vrstah. Boji za najmanjše priznanje pravic slovenskega jezika pri sodišču so bili takrat hudi, utrujajoči in nevhvaležni. Dr. Majaron je postal predsednik odvetniške organizacije — 26 let je že na tem mestu —, glavni urednik «Slovenskega Pravnika» in splošno uvaževana kapaciteta v svoji stroki.

Težnje za uresničenjem lastnega vseučilišča v Ljubljani so našle v dr. Majaronu seveda neutrudljivega delavca;

pod njegovim vodstvom se je tudi ta dolgoletni sen izpremenil v krepko dejanje.

Skrb za dijake — podporna društva za visokošolce — je bila velika skrb dr. Majarona.

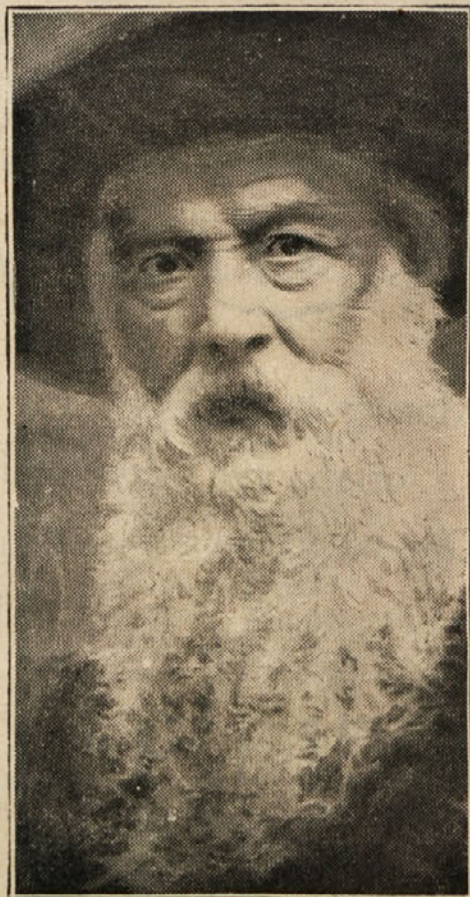
Kot poslanec delavskega mesta Idrije je v svojem delovanju najbolj podčrta pomoč, ki naj jo pripori delavstvu Idrije in nje okolice. Bil je politik, ki je z vsem razumevanjem vršil svojo nalogo. Z delavstvom je še vedno v stalni zvezi kot funkcionar več delavsko-zadružnih institucij. «Splošno kreditno društvo» je letos ob svoji tridesetletnici izdalo spominski spis, kjer slavi dr. Majarona kot nesebičnega prijatelja in podpornika delavsko-zadružnega pokreta.

Bil je in je še vodilni mož raznih humanitarnih institucij.

Imena njegovega sicer ni v Stanojevičevi «Narodni enciklopediji»...

Dr. Danilo Majaron je bil rojen leta 1859. Število njegovih let je že visoko — kljub temu je seveda še vedno aktiven, kolikor mu le dopušča zdravstveno stanje. Naša želja je, naj se še dolgo kar najbolj zdrav in čil veseli uspehov svojega dolgoletnega delovanja.

Ljubljanska tehnična fakulteta ni mogla za prvega častnega doktorja izbrati vrednejšega.

Mojster Rihard Jakopič, prvak slovenskih slikarjev, šestdesetletnik.

«Poslušam vas, gospod», sem zajecjal.

Ako sem zmeden, me je treba samo opozoriti na hladnokrvnost, da pri tej priči izgubim še tisto malo zavede, kar mi je še ostalo. Priporočilo Elzeara Philiberta me je dodobra zmešalo. Ampak saj je tudi to zaupanje prišlo tako naglo za omotičnim nastopom njegovih... Vzroka je bilo dovolj, da bi se zvrtilo v čvrstejši glavi nego je moja! Toliko da sem si opomogel od prvega sunka, pa mi je že prisolil drug udarec...

Moj dvojniki je nadaljeval:

«Zadeva je tale: oba moška, ki me sledita, sta Američana, Yankeeja... Kaj hočeta? Počlastiti se mene. Čemu? Da bi izsilila odkupnino. Bogat sem, gospod Bernard. Ako me dobita v pest, me bo to drago stalo, kajti imam s čim plačati...»

«Ampak policija?» sem zamrmral.

«Policija?» je prekinil Elzear Philibert. «Katera policija? Združenih držav? Kanadska? Francoska? Ste se mar vi zatekli k njim, gospod, k tem policijam, ko ste bežali pred Palmerom in Burleyem? Jelite, da ne? Vedeli ste, da bi vam bila taka zaščita prej kvarna nego koristna. Zasebna policija, to je kaj drugega... Nanjo sem se obrnil... Ampak oba prizadeta grabeža sta storila prav tako od svoje strani! Reš, dragi gospod, v svojem podjetju sta si najela pomoč pri isti Pinkertonovi tvrdki, ki vam je zagotovila vašo varnost tedaj, ko ste prirejali predavanja po Združenih državah... Jaz sem poveril svojo obrambo podobni firmi, ki ima kakor prva dopisnike po vsem svetu... Ampak uradna policija! Ej, dragi gospod, ne govorite mi o njej! Posel, ki ga vodi država! Kako naj bi gladko tekkel? Zategadelj pa izročajo ljudje, ki imajo zadosti sredstev, bolj in bolj svoje zasebne zadeve privatnim dektivom... Sicer pa vse to veste...»

Če sem to vedel! Saj sva z Loustajem kaznila združiti mojo glavnico in njegove skušnje, da bi ustanovila nekakšno francosko opravništvo Pinkerton, ko je smrt prekrižala najin načrt...

Kanadčan je nadaljeval in pospešil svoje pripovedovanje, ko se je vnovič ozrl na uro:

«Ta lov na človeka, pri katerem imam nič kaj prijetni posel divjačine, me je privedel v Pariz... preko New-Yorka in Londona... Pred štirinajstimi dnevi sem prispel semkaj. Bil sem utrujen... malodušen... Ustavil sem se... Najel sem opremljeno vilo v Neuillyu na Bineaujevem boulevardu in tam sem se malce oddahnil, vendar pa sem se čuval, da me ne bi prijeli moji zasledovalci... Snoči pa mi je šinila misel v glavo... V domovini svo-

jega dvojnika sem, deset minut daleč od one hišice, ki jo je tako prijazno popisal v zaključku svoje pripovedi! Ampak je li še živ? Se je najina izredna sličnost ohranila tekom zadnjih let? Napravil sem tisto poizvedbico, kakor veste... Izvedel sem, da ste prišli na nič...»

Zopet je z globokim zadovoljstvom Elzear Philibert omenil mimogrede moj poraz.

«Prihitel sem,» je govoril naprej, «in moram ugotoviti, da sva si še zmerom jako podobna. Vi se niste kdo ve kaj izpremenili, jaz tudi ne... Oba sva iz istega suhega lesa, iz lesa, ki se ne veži in se ne boči...»

Iztezal je roke in noge ter se izviraj; hromila ga namreč ni nobena tistih bolečin, zbog katere ječé tolikeri mlajši ljudje, nego sva midva.

«Zdravi ste kakor riba v vodi, jelite?» je dodal.

«Kar se tiče zdravja, se mi ni pritoževati, sem rekel.

«All right! Ali hočete prevzeti moje mesto za nekaj tednov?»

«Prevzeti vaše mesto za nekaj tednov?» sem ostrmel.

Še en stresljaj, tretji v polovici ure... Joh, uboga moja glava!

«Nekaj tednov... Nekaj mesecev...», je dejal moj istovetnjak. «Skratka, vse dotlej, da bom mogel dokončno zmešati sled svojim protivnikom... Razumete? Nič enostavnejšega... Drugega vam ni treba kakor vzeti mojo obleko ter oditi iz tega poslopja... 'Onadva' me čakata spodaj in se šetata sem pa tja ali pa sedita v baru za mizo... Takoj vam bosta za petami... jaz pa čez nekoliko trenutkov tudi odrinem, a nihče ne bo več pobiral stopinj za menoj... Ah! Kako bo to prijetno!... Kam krenete odtod? V Neuilly, k meni domov... To se pravi, na svoj dom! Tam najdete kovčegov, mojo oblačilnico... Kar je v njej, bo vse vaše... Postrežnika, ki sem ju najel oni teden, vam bosta na uslugo. Kaj vam bo delati? Paziti, da vas ne ujamejo. Ampak zastran tega sem brez skrbi! Vaše zgodbe kot Živa blagajna so pokazale, kako se znate ljudem izmuzniti med prsti... Ampak, Boga mi, te spretnosti ne smete izrabiti v to, da bi enkrat za vselej odnesli pete! Mojim preganjavcem ne smete dati oddiha, njih pažnjo morate obračati nase, dokler se meni ne posreči izginiti brez sledu in tiru, to pa toliko časa, da me ne bo nikoli več mogoče izvohati... Ali to je na vaši strani vprašanje poštenosti in tudi glede tega sem miren... Vaša preteklost jamči za vas... Takisto tudi vem, da boste znali ohraniti skrivnost...

Udariva? Možbeseda? Dvajset tisoč frankov boste imeli na mesec ...»

Elzear Philibert je povlekel iz žepa debelo listnico ter potegnil iz nje sveženj bankovcev.

«Vsak mesec naprej plačano ... Evo znesek za prvi mesec ... Da dobite znesek za druge, se vam bo samo zglašiti pri gospodu beležniku Plumeauju, v Kraljevi ulici št. 17, ki sem mu dal svoja navodila ... Kadar pa se zamenja konča, prejmete petdeset tisoč frankov ... Je prav?»

*

Začutil sem, kako mi je naval krvi bušil v lice ... Dvajset tisoč frankov! Petdeset tisoč!

«Je prav?» je ponovil Elzear Philibert, držeč v eni roki višnjeve novčance, v drugi pa odprto listnico. «Odločite se. Take stvari je treba napraviti naglo ali pa sploh ne. Spodaj preže name, da me bodo zopet sledili. Samo toliko, da se preoblečete, potem pa pojdite dolj in odvedite vižle na krivo sled ... No, velja? jelite?»

Zastran lepšega sem se obotavljal, oziroma iz navade. Redkokdaj se brž odločim. Komaj bi bilo, da bi imel zmerom koga za seboj, ki bi me potiskal.

«Slišite! Zadeva je sklenjena, ali ne?» je ponavljal Elzear Philibert s svojim oblastnim glasom.

Ej! ta je znal tiščati v človeka. Zlorabljal je mojo zmešnjavo in mi ni dal do sape ...

Sicer pa nisem mogel drugega kakor prirediti. Nudila se mi je nečuvana, čudesa pri lika, da za bajno nagrado izvršim takšno privatno policijsko začetbo, kakršnim sva se hotela posvetiti z Loustaujem ... Morda me bo to početje spravilo v nevarnosti, ki mi jih še ni bilo mogoče slutiti, ampak saj me ne bi zastonj ... Zapustil bi to jadno stanovanje z dvajsetimi tisoči frankov v žepu, s tem pa bi že mogel za leto dni plačati Ivoni vso oskrbo v najudobnejši družini na Azurni obali ...

«Velja!» sem rekel.

«To me veseli!» se je požuril Philibert.

Vstal je in mi s prav preprosto kretnjo pomolil dvajset tisoč frankov.

«Še eno vprašanje!» sem dejal, ne da bi bil vzel svileni sveženj. «To zamenjavo moram imeti v potaji ... Pa vendar bom moral vso reč povedati svoji varovanki.»

«Ej, pa to se razume samo po sebi!» je del Kanadec. «Tudi če še komu drugemu razodene stvar, ne bo nič hudega ... Reči sem hotel samo to, da je načeloma boljše, ako molčite. Ko bi bilo preveč ljudi o tem obveščenih, bi nazadnje tudi policija mojih nasprotnikov o tem vse ovedela ... Ta ima dosti ušes na preži, v Parizu kakor tudi drugod ... Da ne štejem še svojega osebnega redarstva, ki mu skoro

nič bolj ne zaupam! I seveda! Takšna podjetja nimajo v svoji službi zgolj poštenjakov vaše vrste! In prav zaradi tega mi ni še na kraju pameti, da bi mu naznanil nadomestitev, ki jo izvedem brez njegove vednosti ... Samo ravnatelju pojdem takoj telefonirat, preden ostavim Pariz, da ne potrebujem več njegovih uslug ... Upam namreč tudi, da mi jih ne bo treba nikdar več, ker imam vas ...»

Elzear Philibert je položil bankovce na marmorno pločo pri kaminu.

«Listnico imate?» je poizvedal.

Potegnil sem svojo iz žepa.

«Nekam majhna je, pa tudi čisto nova ni več», je opomnil Kanadec. «Prepustim vam tole ... Nekaj papirjev potegnem iz nje ... Tako! Enako vam pustim vse, kar je po žepih moje obleke ... To spada v vašo opremo ...»

Snel si je rokavice. Roke so mu bile drobne kakor moje, vendar bolj mišičaste in preprežene z debelejšimi žilami. Nanagloma sem videl njegove dlani. Bile so žuljave.

«Nujte,» je pristavil ter odložil svoj suknjič, «slecite se!»

Pet minut nato sva se pogledala v zrcalu. Videl sem se takšnega, kakršen se mi je bil prikazal on tri četrti ure prej, in poleg mene je stal Matija Bernard, dobro znan ljudem našega okraja, gostač tega stanovanja, čisto in ogoljeno človeče ...

«Takole», je izustil Elzear Philibert s svojim jasnim in rezkim glasom.

«Takole», sem odgovoril, tokrat manj suhoparno, manj samozavestno nego moj dvojenec, a vendar dovolj srčno ...

Listnica, ki sem si jo pravkar vtaknil v notranji žep svojega suknjiča, je že učinkovala. Ni, da bi rekel ... Ako imaš dvajset tisoč frankov pri sebi, nisi isti mož, kakor če imaš dvajset bakrencev.

«Zabeležite si še notarjev naslov», je povzel Elzear Philibert. «Gospod Plumeau, 17, rue Royale ... Pa še svojega, 43, boulevard Bineau. V levem žepku pri suknjiču imate beležnico in nalivno pero. Dobro! Zdaj pa, dragi moj podobnjak ...»

Segel mi je v roko in jo stresel:

«Good luck, old fellow!»

«Dobro srečo tudi vam!» sem zamomljal, ne da bi se bil upal vrniti pozdrav v tem peklenškem jeziku, ki mu razumem komaj nekaj besed in ki mu jih znam izgovoriti še manj.

Kanadec po vsem videzu ni namerjal posvetiti nad deset sekund srčnim izlivom. Izpustil mi je dlan in me potisnil proti durim, rekoč:

«Pojdite!»

(Nadaljevanje prih.)

Naš letošnji velesejem

Dne 30. maja otvori Ljubljanski velesejem že devetič svoja vrata, da nam v lepi, pestri reviji pokaže uspehe našega gospodarskega dela in naših borb, ki so nas še vedno navdale z zdravim optimizmom in najlepšimi perspektivami ter nas utrdile v zaupanju do boljše gospodarske bodočnosti. Zopet bo to eden tistih veselih dni, ki so tako redki v gospodarskem življenju in katerih se mora veseliti vsak, kdor ljubi slovensko zemljo, kdor spoštuje in ceni delo domačih rok ter pozna križev pot našega gospodarskega delavca. Ob zori tega dne se bo dvignila na našem sejmišču slovenska trobojnica, ki bo ponosno naznanila začetek te lepe manifestacije, pravega praznika slovenskega gospodarskega dela.

Mednarodni velesejem v ožjem smislu besede je razdeljen na tele skupine:

Strojna industrija; poljedelski stroji in orodje; kovinska industrija; avtomobili, motorji, bicikli, vozovi; elektrotehnika, fotografija, optiki; radio; lesna industrija; pohištvo; pletarstvo; usnje in konfekcija, kožuhovinarstvo; tekstilna industrija in konfekcija; klobučarstvo; papir, grafika, pisarniške potreščine; galanterija; igrače;

umetnostna obrt; steklo; porcelan; glasba; graverski in zlatarski izdelki; fina mehanika; stavbna industrija; industrija živil; kemična industrija; kozmetika; reklama; praktične novosti; razno.

Posebno skupino bo pa tvorila **razstava pohištva**. Razstavljeno bo vse, od preprostih spalnic do razkošnih oprem. Tu si bo lahko vsakdo nabavil pohištvo, ki bo ustrezalo njegovim razmeram, cene bodo vsakemu dosegljive. Izdelki naših mojstrov so povsod priznani po svoji

kakovosti in solidnosti ter po skrajno nizkih cenah.

Higijenska razstava, ki bo prirejana že petič, pa nam je vendarle vselej nova, bo nudila dokaj zanimivosti in bo letos zopet popolnoma preurejena in izpopolnjena, tako da obeta še več ko druga leta.

Zelo zanimiva bo tudi **razstava avtomobilov**, na kateri bodo zastopane vse svetovne marke.

Nekaj posebnega bo **razstava meščanskih šol Slovenije** in pa razstava plemenskih kunccev ter raznovrstne perutnine.

Sanje, razlaganje sanj in prerokovanje

(Konec.)

Človek, ki je res pošten in čednost, ne bo nikoli sanjal o takih stvareh, ki bi žalile njegovo poštenost in čednost. In fant, ki v sanjah brani svojo sestro pred razbojniki, bi jo branil tudi v resnični nevarnosti. Bilo bi pa napačno govoriti o vzroku in učinku: če otrok v sanjah podleže sladkosnednosti, je bržkone to posledica sladkosnednosti v budnem stanju. Nikdar pa ne narobe, da bi se namreč v sanjah razvadal na sladkarije. — Prav tako redkobeseden človek ne bo postal v sanjah široko-ustnež. Dasi trdijo, da človek v sanjah celo svoje tajnosti izda, je to le zato, ker sanjalec misli, da ima pred seboj osebo, ki itak dobro pozna njegove tajnosti. Kdor pa hrani zase skrivnost, za katero se je zaklel, da je ne bo nikomur izdal, ta je tudi v sanjah ne bo izklepetal.

Dasi v teh svojih izjavah nismo še razložili vseh pojavov sanjskih doživetij, nam je vendarle mogoče izreči sodbo o razlaganju sanj. Res je, da nam sanje, kar se tiče osebe sanjalca, lahko mnogo povedo o njegovem telesnem in duševnem ustroju. Kakor hitro pa izrečemo zaključke, ki pogrešajo stvarne konkretne podlage in so zgrešili bistvo sanj, kakor hitro smatramo sanje za delo kakršnihkoli okultnih sil, smo že zašli v vražje ali celo v sleparstvo. To velja zlasti za tako zvane magije in «profesorje», ki prikazujejo sanjsko vsebino kot simbol skrivnih razodetij in nam prerokujejo bodočnost.

Navzlic prosvitljenosti naše dobe je še silno razširjena vera v razlaganje sanj. Glavni vzrok temu utegne biti pač ta, da v naši, mističnih pokretov polni dobi mnogi ne smatrajo sanj za to, kar so v resnici: za delovanje naših duševnih sil, ki po znanih naravnih zakonih delujejo tudi v spanju neovirano dalje.

Poleg tega sanje tudi svarijo in varujejo ljudi v spanju, ko so povsem brez moči, nebolgljeni. Bedijo nad njimi. Zakaj kakor hitro nastopijo kake motnje v normalnemu delovanju organov ali celo ogražajo življenje, prebude sanje človeka iz stanja nezvesti (spanja) in nebolgljenosti. Na ljudi, ki tega ne poznajo, deluje seveda to zelo tajinstveno, čudno.

Kako da se še dandanes celo ljudje tako zvanih izobraženih krogov, zlasti ženski spol, zatekajo k razlagalcem sanj in prerokom? Ker ti «strokovnjaki» marsikaterikrat povedo čisto «resnico». To namreč sploh ni tako težko, kakor se zdi na prvi pogled; zakaj «perokinja» Sibila si je v svoji dolgoletni praksi pridobila veliko mero psihološkega opazovanja: iz hoje, vedenja, obleke, obraza, govornice in pred vsem iz ustnih poročil svojih «klijentinj» je napravila sodbo, ki je bila lahko popolnoma točna in ki ji je omogočala, dajati točne izjave o socialnem položaju, zakonskem življenju, ljubezenskih razmerah, mirni in nemirni okolici ali družbi svojih klijentinj. In če klijentinja povabi k ponovnemu posetu (gotovo zato, da še kaj medtem poizve), jo lahko pri drugi «seji» naravnost frapira s presenetljivimi dejstvi. Klijentinja sploh ne zapazi, da so to splošno znana dejstva. In se čudi in ne načudi: Kaj takega pa še ne! Če je prerokinja še posebno pripravna, ima tudi pomočnice, ki vohunijo pri obiskovalkah, prisluškujejo njihove pogovore v čakalnici, se jim kažejo kot «sestre v topljenju» in jim izprašujejo vest. Obenem si ogledajo njih klobuke, dežnike, torbice, iščejo po napisih, kje so bile izgotovljene ali kupljene te stvari, morda celo v

tujini, Parizu, Londonu, ali je prstan na roki dar ženina, ki je umrl ali jo zapustil itd. Če se vohunkam vse to posreči, potem mora imeti seveda «seja» naravnost sija-jen uspeh.

Precej lahko si je razložiti sanje, ki so nadaljevanje našega miselnega dela v budnem stanju. Dokaj težje je pa najti izvore sanj, ki se navidezno pojavijo brez točnega povoda. Recimo, da smo sanjali o osebi, ki smo jo morda srečali pred davnimi leti, kjerkoli v življenju, brez vsakega globljega pomena za nas. Sanjamo o njej brez točnega povoda. Da povod mora biti, trdimo lahko že s stališča današnje psihologije (= dušeslovja), ki pravi: povod mora brez pogoja biti. Le da je ta povod lahko povsem točen ali pa medel, da ga težko spoznamo. Če sanjamo na pr. o osebi, ki smo jo davno videli ali srečali le za hip, to je, ako je mogoč spomin, pojav predstave iz podzavesti, jo morajo tvoriti brez dvoma posamezne, pomočne predstave, ki jih duša potem izkonstruira v celoto. Te pomočne predstave pa so večkrat tako neznatne in nedojemljive, da se jih sploh ne moremo zavedati. Ostanimo pri našem primeru: Oseba, ki o njej sanjamo, je imela morda kako telesno posebnost, recimo, nenavadno velik nos, ki smo se mu še kot otroci posmehovali. No, in preden smo legli v posteljo, smo morda gledali v časopisu slike velikih glav: državnikov, poveljnikov itd. Med njimi smo slučajno videli nekoga, ki je imel močno razvit nos. Še v dremavici nam ta slika stoji pred duševnimi očmi, ker to, kar smo čitali tik pred spanjem, ni bilo dovolj močno, da bi vzbudilo v nas občutke lagodja ali nelagodja (in

Novi
„Dečvin“
vzorec:
„nagelj“,
„rožen-
kravt“,
„rož-
marin“.

Zene
in dekleta,
gospe in
gospo-
dične,
poslužujte
se narod-
nega
„Dečvi-
nega“
vzorca!
Zahtevajte
ga pri
vseh
trgovcih!

z njimi vred tem primerne sanje), pa se polasti te «nevarne» snovi duša. Posledica je, da slika tega debelo nosega moža vzbudi iste predstave, da torej iz podzavesti stopi v zavest: saj sem, vruga, res pred leti, kot otrok poznal osebo s prav tako velikim nosom! In duša plete vse to dalje: od nosa preide k drugim dogodkom iz detinstva, na pokrajino, domovino, dom, na očeta in mater, na šolo itd. Zjutraj pa si ubijamo glavo, čemu smo nocoj sanjali o očetu in materi. Vzrok je bila torej slika velike glave z velikim nosom! Take sanje, ki jim v budnem stanju ne dobimo vzroka niti povoda, so zelo pogoste. Celo v budnem stanju je dostikrat težko najti povod našega zapletenega razgovora.

Ali sanjamo prijetne ali neprijetne sanje, je odvisno tudi pri teh, iz duševnih povodov nastalih sanjah od naše duševne urejenosti. Prijetne draži bodo vedno vzbujale prijetne sanje, nasprotno bodo jeza, slabost, duševna razdvojenost vzbujale mučne in grozne sanje. Vendar te sanje niso nikdar tako močne, da bi povzročile telesne depresije, pač pa jih povzročajo takrat, če nas iste predstave že v budnem stanju mučijo (pobitost, jok in smeh, besnost, živčni pretres itd.) Če se na pr. zločinec prebudi sredi groznih sanj ves poten, je to dokaz, da ga bojazen že v budnem stanju telesno muči in tepe. Nasprotno je morilec, ki po svojem zločinu trdno in dobro spi, vse kako «hladnokrven» človek in zategadelj «nevaren za človeško družbo».

Kolikor so torej «prerokovanja» rezultat pravilnega opazovanja, psihološkega poznavanja in logičnih zaključkov, je verjetno, da lahko — uganejo. Če pa ti kdo prerokuje stvari, ki jih je na omenjenih podlagah težko do-

ločiti, je vse navadna sleparija. Res je, tudi pri tem lahko prerokinja kaj ugané (tudi slepa kura zrna najde!). Prav to ji je največja sreča, in prav nič ne škoduje, če potem stokrat napak zine.

Nikdo še ni mogel pogledati za zastor bodočnosti. Kdor bi kljub temu rad videl pred sabo, naj gleda vase. Vse je v nas.

GRAMOFONSKI KOTIČEK

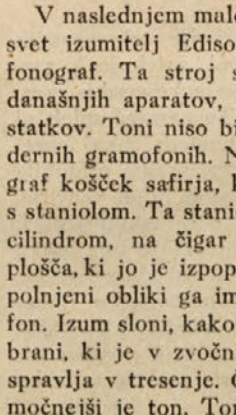
Da ustrezemo tudi čitateljem — prijateljem gramofonske muzike, bomo priobčevali od časa do časa kratke informativne članke o gramofonu in njegovi zgodovini, o uporabi igel, o nanovo izišlih gramofonskih ploščah in o različnih svetovnih in naših domačih umetnikih, ki pojejo na ploščah priznanih gramofonskih tvrdk (His Masters Voice, Polydor, Odeon itd.). Upamo, da bodo z našimi članki zadovoljni tudi tisti, ki jim iz tega ali onega vzroka ni na razpolago najenostavnejše sodobno muzikalno prometno sredstvo — radio in ki z večjim užitkom poslušajo zvoke gramofona, tega priljubljenega domačega instrumenta, ki je prodril že v najširše plasti glasboljubive publike.

S. K.:

○ gramofonu

«Gramofon je najlepše razvedrilo, če ga ne zlorabljaš!» Tako nekako je rekel slávni italijanski tenorist Caruso, ko mu je angleška tvrdka ob priliki njegovega

gostovanja poklonila prvovrsten aparat z ducatom njegovih plošč. In kako tudi ne bi bil! Ali si morete danes današnji misliti veselo družbico, v kateri prevladuje plesaželjna mladina, brez gramofona in brez primerne repertoarja plošč plesne muzike. In če gremo zvečer po Miklošičevi cesti, kjer se zbirajo ljudje in poslušajo večerne koncerte gramofonske tvrdke Rasberger, se lahko prepričamo, da imajo ljudje prav radi gramofonsko muziko. Zato je tudi velika napaka, če imenujemo gramofon brez vsega premisleka manj vreden stroj, igračko ali razvedrilo preprostega človeka. Nasprotno, danes ga lahko imenujemo velik kulturni faktor, prvovrstno izobraževalno sredstvo, saj ga uporabljajo z uspehom kot učni pripomoček v šolah, predvsem v glasbenih šolah in na konservatorijih. Glavni vzrok tega slabega mnenja tiči seveda v malomarnem upravljanju aparata samega. In to odklonilno naziranje bomo seveda takoj izpremenili, če poslušamo dober gramofon. Kajti vsak aparat je prav tako individualen kakor vsak drugi glasbeni instrument. Na slabi violini gotovo ne moreš proizvajati takih tonov, kakor na starih Stradivarijevih goslih, in zato tudi od slabega gramofonskega aparata in mogoče še od slabšega ploščnega materiala ne moremo zahtevati, da nam producira tone tako, kakor bi si želeli. Če je pa aparat dober, soliden, nam ta čudežni strojek napravi užitek pri poslušanju najslavnejših svetovnih umetnikov in najboljših orkestrrov v popolnoma naravni produkciji. In to vse doma, v komodnem lastnem domu.

Gramofon zaznamuje v zadnjih letih mogočen napredek. Ne samo dejstvo, da v Ameriki sami izdelajo in spravijo v promet vsako leto preko sto milijonov plošč, zdaj seveda v prvi vrsti plošč s plesnim programom, tudi to, da ga uporabljajo kulturni zavodi za učni pripomoček, priča, kako si je utrdil svoj sloves ta prej tako zaničevani instrument. Reprodukcijska razlika starega tipa gramofona z lijakastim zvočnikom in najnovejšim kovčegastim aparatom brez lijaka, ki se izde-

luje v vseh mogočih variacijah arhitektonskega stila iz dragocenega lesa, ki nam obenem služi kot lep kos pohištva, je presenetljiva. Medtem ko smo pri starih aparatih med kantileno slišali vse mogoče šume in ropote, je danes ta nedostatek reducirán na minimum, seveda pri brezhibnem ploščnem materialu in pri nepokvarjeni zvočnici.

V naslednjem malo zgodovine. Leta 1877. je presenetil svet izumitelj Edison z aparatom, ki ga je imenoval fonograf. Ta stroj se sicer ni bistveno razlikoval od današnjih aparatov, temveč je imel samo precej nedostatkov. Toni niso bili tako jasni in čisti kakor pri modernih gramofonih. Namesto igle je imel Edison fonograf košček safirja, ki je drsal po cilindru, prevlečenim s staniolom. Ta staniol je pozneje nadomestil z voščnim cilindrom, na čigar mesto je končno prišla ebonitna plošča, ki jo je izpopolnil Dunajčan Berliner. V taki izpopolnjeni obliki ga imamo še danes pod imenom gramofon. Izum sloni, kakor telefon, na prožni, tresoči se membrani, ki je v zvočnici in ki jo igla, ki teče po plošči, spravlja v tresenje. Čim močnejša in krajša je igla, tem močnejši je ton. Toni, ki se na ta način producirajo v zvočnici, dospejo po zvokovodu ojačeni v zvočnik.

Gramofon bo v bodočnosti še mnogo storil za razširjenje dobre muzike in za trajno ohranitev starih običajev in narodnih pesmi, ki so podvržene pozabljenju.

Prihodnjič pokramljamo še kaj o tem glasbenem stroju in zlasti o ploščah. Povedali bomo predvsem, kako je treba s tema obema ravnati.

Olika, odsev srčne kulture

Nadaljevanje.

Splošna pravila.

Lepo vedenje je znak olikancev v vseh delih sveta. Odpira jim vsa vrata in utira pot v vsako družbo. Z upoštevanjem teh na videz neznatnih in nepomembnih zakonov kažemo, da cenimo soljudi. Pomnimo, da je vtis, ki ga napravi dobro vzgojen človek, jačji in trajnejši od vtisa, ki ga naredi še tako duhovit in moder človek. Dobro vzgojen, takten človek se laže uveljavi kakor vsak drug človek, če je še tako sposoben, pa nima lepih družabnih oblik.

Preden se dotaknemo posameznih področij olikanega vedenja, naj omenimo še nekaj splošnega o vedenju dobro vzgojenega človeka, moškega ali ženske.

Ni dovolj, da gledamo samo na to, kakšne se kažemo s telesom, ampak, in še veliko bolj, kakšne se kažemo po duši. Dobro vzgojen moški ne odriva žensk, ako zagleda na drugi strani človeka, ki bi z njim rad govoril. V prenapolnjenem železniškem vozu odloži gorečo cigareto ali smotko, da ne poškoduje z njo obleke sopotnikov. Ako sreča na cesti žensko, tudi svojo ženo, je ne pozdravi malomarno samo s kratkim pokimanjem.

Ako stopi v sobo boljša ženska, vstane, tudi ako hoče z njim govoriti samo poslovno. Malo lepega vedenja opazamo pri mladini, kadar jo vidimo občevati s starimi damami ali gospodi ali z onimi, ki si v življenju ne morejo pomagati. Če smo do predstojnikov le preveč medeni in sladki, ni prav, ker s tem kažemo svojo sebičnost in klečeplastvo.

Ženska naj pazi, da v javnih lokalih in kadar se vozi z železnico ali tramvajem, ni preglasna. Olikana ženska se ne smeje glasno in bučno, ampak se samo smehlja. Ona se tudi ne prepira na cesti s tujimi ljudmi. Rajši naj trpi, kakor da bi sama storila krivico. Spodobna ženska se ne posmehuje tujim osebam, ki ji ne ugajajo. Ona spoštuje starost, tudi če ji je oseba socialno podrejena. Nikoli se ne vede nasilno, odgovarja na pisma v primernem času, odzdravlja prijazno in vljudno, je hvaležna za vsako pozornost, ki ji jo izkažejo drugi, in se ne boji, da bi njeno ljubeznivost napak razlagali. Olikana ženska posluša, če ji kaj pripovedujejo, in se za vse zanima. Nikoli ni indiskretna in ne zastavlja vprašanj, ki so drugim ljudem mučna. S svojo zunanjostjo ne daje povoda za nevoljo in je času in okolici primerno oblečena. Ni niti zanemarjena niti preveč elegantna. Na prstih ne nosi bahaških prstanov, zlasti

Nadaljevanje na strani 158.

Kostume za sport in turistik
izdeluje

A. PAULIN, Kongresni trg 5.

Alkoholno zastrupljenje je posledica prekomerno zaužite pijače. Vsi živi so razdraženi, pojavlja se glavobol, tresenje rok, nerazpoloženje do dela itd. Cel organizem je poln različnih strupov, katere odpravimo z uživanjem naravnega „Planinka“-zdravilnega čaja, ki nam vsled svojih kri čistilnih svojstev cel organizem privede v zopetno normalno stanje.

Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“-zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20— z napisom proizvajalca:

Lekarna MR. L. BAHOVEC, Ljubljana.

Chryslerjev genij je ustvaril novo vozilo.

6cilindrski 10/55 KS, hidravlične zavore na
vsa 4 kolesa, hidravlični amortizerji.

Carter - zračnik

Product of Chrysler Corporation, Detroit U.S.A.

Generalno zastopstvo za Slovenijo:

Dolenc & Tönnies

avtomobilna prodajna družba z o. z.

Ljubljana, Dvořakova ul. 3 (Obnova).

Tel. int. 2762.

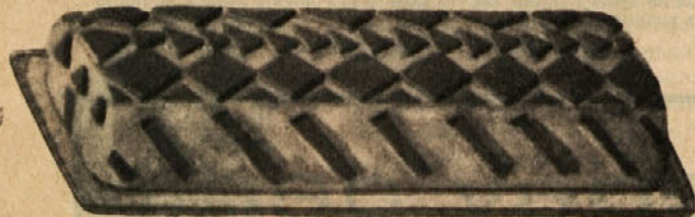
Tel. int. 2762.

PRAKTIČNI NASVETI

Gustinov kolač.

V $\frac{1}{8}$ litra mleka razpustimo 10 dkg masla in raztepemo 3 rumenjake. Polagoma dodevamo: 10 dkg sladkorja, 15 dkg dr. Oetkerjevega gustina in 10 dkg moke, v katero smo bili vmešali $\frac{1}{2}$ zavitka dr. Oetkerjevega pecilnega praška in nekoliko dr. Oetkerjevega vanilina. Končno primešamo še sneg od 3 beljakov, denemo testo v pripravljeno pekačo in pečemo približno eno uro.

Moderno garniran kruh k čaju.

Pet dkg sirovega masla mešamo s 3 rumenjaki tako dolgo, da se vse to speni, dodamo 8 dkg sladkorja, sok in lupino od pol limone, 10 dkg moke, 5 dkg gustina, 1 kavno žličko dr. Oetkerjevega pecilnega praška in končno še sneg od 3 beljakov. To zmes pečemo v biskvitnem modlu. Ko je mrzla, jo trikrat prerežemo, potem pa jo napolnimo in prevlečemo z naslednjo kremo:

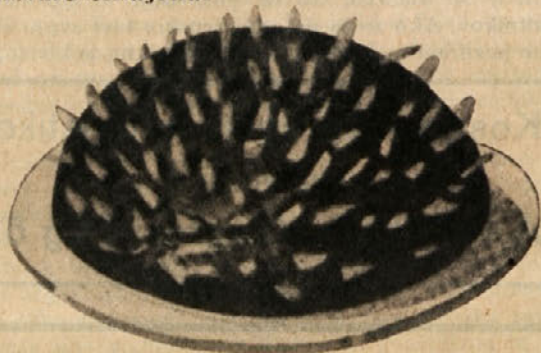
10 dkg sirovega masla vmešamo z 12 dkg sladkorja in 1 zavitkom dr. Oetkerjevega pecilnega praška, potem pa dodamo še 2 žlici ma-

raskina in 1 žlico chartreusa. Površje obložimo s temnordečim kutinim sirom, zrezanim v lične tri- in štirioglate kosce.

Zamorčeva glava.

V porcelanast lonec stresemo 1 zavitek dr. Oetkerjevega praška Dibona za čokoladno kremo in ga s 4 žlicami mrzle vode prav gladko vmešamo.

V malo manj ko pol litra mleka denemo 10 dkg sladkorja, malo nastrgane limonove lupine, kavno žličko dr. Oetkerjevega vanilina in, če hočemo, še košček v pečici zmehčane čokolade ter ga pristavimo k ognju. Ko mleko zavre, vlijemo vanje med neprestanim mešanjem vmešan prašek in pustimo, da nekoliko prevre. Nato odstavimo lonec od ognja, pridamo takoj sneg od 2 beljakov in mešamo toliko časa, da je krema popolnoma gladka in nekoliko ohlajena.

Globoko, okroglo porcelansko skledo oplaknemo z mrzlo vodo in denemo vanjo tretjino kreme, nato plast biskvita, lahko tudi mandeljnov in z rumom pokapane sultanine (je pa tudi brez tega izborna) in nanjo ostanek kreme. Skledo postavimo nato na led. Drugi dan zvrzemo zamorčevo glavo in jo potresemo ali pa nabodemo z zrezanimi opraženimi mandeljni. Dobro je, ako zamorčevo glavo najprej na ledu shladimo in jo potem serviramo.

Kako osnažimo bronaste predmete.

Bronaste predmete osnažimo najlepše s cikorijo. Na pravimo si najprej iz cikorijske in mlačne vode zmes in jo z mehko krtačo razmažimo po umazanem predmetu. Nato vzemimo krtačo in drgnimo z njo tako dolgo po predmetu, da se cikorija povsod enakomerno porazdeli. Ko je to narejeno, izplaknimo predmet z vodo, izdrgnimo s krtačo cikorijo iz vseh luknjic in obrišemo z mehko suho cunjico.

Če hočemo, da se politura zopet sveti.

Vzemimo steklenico in nalijmo vanjo vode in nekoliko petroleja, potem pa tresimo steklenico tako dolgo, da se oboje dobro pomeša. Ko je to storjeno, nakapajmo nekoliko te tekočine na volneno krpo in drgnimo z njo politirani predmet. Kadar se krpa posuši, kanimo nanjo zopet nekaj kapljic tekočine in delajmo to vse tako dolgo, dokler ne dobi politura zopet lepega bleska. Tudi voda od čaja je dobra v ta namen.

Steklo in mramor

*se težko čisti. — V ta namen
služi najbolje in ne pušča prask*

SCHICHTOV OMINOL

sprejema hranilne vloge in jih dobro obrestuje.

Daje posojila pod ugodnimi pogoji.

ako nima priložnosti, da neguje svoje roke. Spodobna ženska se izraža izbrano, a ne izumetničeno. V dialektu govori samo tedaj, kadar hoče biti dovtipna. Tujk se izogiba. Ta nauk naj si naše gospe in zlasti gospodične, pa tudi nekateri mladi gospodiči dobro zapišejo za ušesa. Ostudne spake, ki bijejo dan za dnem na pošteno slovensko uho po ljubljanskih ulicah — alzo, fajn, fejest, lušten, žiher, fleten, glih, štima; izgleda, ste biv itd. —

PERILO

je danes eden glavnih delov damske garderobe, radi tega je treba pred nakupom dobro premisliti, kje in kako se kupi. Najbolje storite, ako pišete še danes dopisnico na tvrdo Stermecki in zahtevate ilustrovani cenik, v katerem najdete res fino in moderno damsko perilo po sledečih zelo nizkih cenah: srajce iz platna 25 Din, šifona 40, batista 65, hlačice iz platna 36 Din, šifona 50, batista 65, kombineže iz barvastega in belega batista 70, zelo fine 110 Din. Ogromna je tudi izbira nogavic, rokavic, žepnih robcev in raznih drugih modnih predmetov. Cenik s slikami čez več tisoč predmetov se pošlje zastonj.

Industrija perila in veletrgovina

R. STERMECKI, Celje št. 83, Slov.

so anahronizem v današnjih časih, ko imamo vse šole, od najnižje do najvišje, slovenske, in morajo izginiti z ljubljanskih ulic.

FIGOL

APOTEKA
DE SEMELIČ
DUBROVNIK 2.

MNOGIM ŠE NI ZNANO,

da so bolečine v želodcu in črevesju, glavobol, nervoja, slabo spanje, slab tek in vnetje hemoroidov posledica slabe prebave, ki jo pa zanesljivo urejuje in popolnoma ozdravi znano odvajalno sredstvo FIGOL. Prepričali se boste tudi Vi, da Vam preizkušeno specialno zdravilo uredi prebavo in povrne ljubo zdravje. FIGOL razpošilja Dr. Semelič, lekarnar v Dubrovniku 2., po poštnem povzetju z navodilom. Originalni zavitek z vsebino 3 steklenic Din 105.—
" " " " 8 " 245.—
" " " " 1 steklenice " 40.—
s poštnino vred. Sleherni dan prejemam mnogoštevilna zahvalna pisma o uspešnem delovanju FIGOLA

Kako osnažimo kuhinjsko posodo iz aluminija.

Kuhinjska posoda iz aluminija, ki je očrnela in se ne sveti več, se osnaži najhitreje in najlepše s kislinami iz sadja. Ker se te kisline med kuhanjem sadja oproste, je dovolj, če sadje, ki ima veliko kisline v sebi (n. pr. razbarbera), v aluminijastih posodah dalje časa kuhamo. Ko se posoda posuši, jo je treba potem še s peskom in smirkovim papirjem dobro odrgniti, nakar se sveti kakor nova.

!! Poravnajte naročnino !!

ZRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA.

Najlepše in najbolj moderno urejeno zdravilišče kraljevine SHS.

Svetovnoznani zdravilni vrelci:

„TEMPEL“, „STYRIA“, „DONAT“.

Zdravljenje vseh želodčnih in črevesnih bolezni, bolezni srca, ledvic in jeter.

Sezona od 1. maja do 30. septembra.

Maj, junij in september najboljši čas za uspešno in ceno zdravljenje.

Koncertira vojaška godba. Največja udobnost. Na železnici znatni popusti. Ugodne zveze. Razpošiljanje mineralne vode. Zahtevajte prospekte!

Ravnateljstvo zdravilišča Rogoške Slatine

O CAP

sodobna
voda
za lase!

1 minuta zadostuje, da temeljito operete in očistite lase s par kapljicami te vode.

Peni se in pere lase brez vode.

Posuši se takoj.

Depot:
Cosmochemia
K. D., Zagreb
Račkoga ul. 7a

